

THÔNG TIN THỐNG KÊ VỚI CÁC NHÀ BÁO

1. Vai trò của cơ quan thống kê quốc gia

Một vai trò chức năng của Cơ quan thống kê quốc gia là cung cấp thông tin thống kê liên quan đến các điều kiện kinh tế xã hội và công dân của quốc gia. Hoạt động cung cấp thông tin này rất quan trọng đối với việc công khai, xã hội dân chủ, cho sự phát triển chính sách của chính phủ, ra quyết định kinh doanh hoặc các cá nhân có những lựa chọn kinh tế hàng ngày. Cơ quan Thống kê quốc gia được pháp luật thừa nhận về chức năng sản xuất thông tin thống kê định kỳ với chất lượng cao và thông tin thống kê kịp thời. Hiệu quả của thông tin thống kê phụ thuộc vào độ tin cậy, tính phù hợp của thông tin, độ chính xác và khả năng tiếp cận các sản phẩm và dịch vụ thông tin, đạt được các tiêu chuẩn chuyên môn cao, và hạn chế gánh nặng trả lời cho công chúng trong các cuộc điều tra của Cơ quan Thống kê quốc gia.

Cơ quan Thống kê quốc gia xuất bản và phổ biến thông tin thống kê dưới nhiều hình thức và kênh thông tin đa dạng. Phương tiện thông tin (ấn phẩm, phát thanh, truyền hình) giữ vai trò chủ yếu trong việc thông tin cho người dân biết được những công bố chính thức mới nhất về số liệu thống kê. Đa phần người dân nhận được thông tin thống kê từ phương tiện thông tin đại chúng. Cơ quan Thống kê quốc gia có thể tiếp cận phương tiện thông tin và truyền thông hữu hiệu qua các kênh thông tin có tác động rộng lớn về mức độ thông tin hiệu

quả như thế nào với người dân. Vì vậy, cơ quan Thống kê quốc gia cần cố gắng để đảm bảo các phương tiện thông tin chính xác và kịp thời những công bố mới về thống kê. Các báo cáo thống kê qua phương tiện thông tin có hai mục tiêu bổ trợ:

- Thông tin với công chúng về dân số, xã hội, kinh tế và văn hoá của quốc gia. Những thông tin này sẽ hướng dẫn công chúng về các hoạt động tìm việc làm, tăng thu nhập gia đình, mua bán và ra nhiều quyết định khác.

- Giải thích mối quan hệ giữa cơ quan thống kê với chính phủ và công chúng, vì vậy cơ quan thống kê có thể biết trước được sự ủng hộ của công chúng sẽ lớn hơn đối với các chương trình quan trọng của cơ quan thống kê, cũng như cải thiện mối quan hệ với đối tượng điều tra và có tầm nhìn rõ ràng hơn về các sản phẩm và dịch vụ thống kê.

Để có được phạm vi truyền thông, Cơ quan Thống kê phải phát triển mối quan hệ tác nghiệp với các nhà báo "những người gác cổng" có quyền đến tiếp cận và truyền đưa thông tin giữa các tổ chức thống kê và công chúng. Tính cạnh tranh về mối quan tâm của họ rất cao.

Phần lớn nhà báo nhận thức Cơ quan thống kê quốc gia là nguồn thông tin chủ yếu. Đến nay, phạm vi thông tin mà các nhà báo cung cấp chủ yếu dựa vào giá trị tin tức công bố cụ thể, và phạm vi vấn đề công bố

nào của các nhà báo thu hút sự quan tâm của tổng biên tập, người ra quyết định cuối cùng về những vấn đề nào sẽ được xuất bản. Thông tin chuyển tải đến các nhà báo càng rõ ràng, thì chắc chắn các nhà báo sẽ cung cấp thông tin tích cực, chính xác. Phạm vi đưa thông tin không chỉ là số liệu mà còn phải có những giải thích phù hợp. Vì vậy, nhiệm vụ của Cơ quan Thống kê quốc gia là:

- Chuẩn bị các thông cáo báo chí sao cho nhà báo có thể hiểu được và do vậy công chúng, những độc giả cuối cùng cũng sẽ hiểu được, và
- Xây dựng mối quan hệ tác nghiệp thường xuyên với nhà báo để đảm bảo rằng họ sẽ quan tâm đến việc đưa tin về những thông cáo báo chí đó.

Trong Cơ quan Thống kê quốc gia có thể có hai loại nhà báo, nhà báo có kiến thức thống kê và nhà báo không có kiến thức thống kê. Các nhà báo "tường thuật" là những người am hiểu trong các lĩnh vực như kinh tế và kinh doanh, và có kiến thức thống kê nhất định. Nhưng phần lớn là những nhà báo đưa tin chung. Những nhà báo này không thường xuyên đưa tin về thông cáo báo chí của cơ quan thống kê và cũng không am hiểu một lĩnh vực cụ thể nào. Do vậy, họ có thể không có kiến thức thống kê.

Có nhiều định nghĩa về "kiến thức thống kê" theo phạm vi cụ thể. Trong phạm vi thông tin cho công chúng qua kênh truyền thông, kiến thức thống kê chỉ khả năng hiểu được những quan hệ mật thiết về thông tin thống kê. Ví dụ, con số 7,3% là tỷ lệ thất nghiệp mới nhất có giá trị thông tin thống kê nhỏ vì nó chỉ là một số liệu trong thông báo. Yêu cầu ở đây là giải thích về xu thế thất nghiệp, cho dù tỷ lệ thất nghiệp tăng hoặc

giảm trong tháng qua hoặc trong năm vừa qua, cùng với sự phát triển của dân số đặc trưng theo tuổi như thanh niên, số lao động làm một phần thời gian so với số lao động làm việc đủ thời gian, hoặc sự thay đổi về tỷ lệ lao động do nhóm dân số ra khỏi độ tuổi lao động. Những ảnh hưởng về dân số và tình trạng lao động là vấn đề cần quan tâm. Với ngôn ngữ báo chí nếu chỉ có số liệu không thì chưa nêu được vấn đề. Vấn đề là làm thế nào để đảm bảo các nhà báo nhận thức được vấn đề "thực sự", và phân tích theo đúng phương pháp thống kê. Do vậy, sẽ thuận lợi nếu các nhà báo có kiến thức nhất định về thống kê, mà không nhất thiết phải có bằng cấp về thống kê.

Nhiệm vụ của tổ chức thống kê là không tạo ra các nhà thống kê trong số nhà báo mà cần giúp các nhà báo thực hiện công việc của mình bằng bất cứ khả năng nào. Ngày nay, các nhà báo phải đối mặt với những ràng buộc nhiều về thời gian. Vì vậy họ không có thời gian để phân tích số liệu thô một cách độc lập. Ngân sách biên tập giảm đã "đánh vào" các nhà báo, những người có thể phát triển kiến thức chuyên môn, đây là một hiện tượng suy giảm. Nếu Cơ quan thống kê quốc gia muốn thông tin chính xác, có tiếng vang đối với công chúng thì thông tin cần được truyền đạt rõ ràng, sử dụng từ ngữ đơn giản.

2. Nhà báo là những đối tác

Thống kê Canada đã phát triển mạnh và có quan hệ tốt với các nhà báo. Chúng ta biết điều đó vì nhiệm vụ của chúng ta là tạo sự dễ dàng cho các nhà báo trong việc tiếp cận với thông tin của các tổ chức. Kết quả là ta đã phát triển được một chương trình liên quan đến truyền thông mạnh mẽ.

Thống kê Canada "thuyết phục" nhà báo trong việc đưa thông tin bằng việc phát

hành các thông cáo báo chí không chỉ chuyển tải về số liệu, mà còn phải cố gắng để đưa ra ý nghĩa thông tin thực sự thông qua phân tích, phạm vi và thông tin về xu hướng. Những thông tin này được truyền tải bằng ngôn ngữ của các nhà báo, và được viết theo ngôn ngữ báo chí. Kênh thông tin và các nhà báo được xác định rõ ràng là độc giả mục tiêu của Nhật báo Thống kê.

Nhật báo Thống kê là Bản tin phát hành chính thức của Thống kê Canada, tiến trình truyền thông đầu tiên giữa phương tiện thông tin của hãng thông tấn với phương tiện thông tin và với công chúng. Nhật báo Thống kê đưa thông tin mới về các điều kiện kinh tế và xã hội và công bố về tất cả các sản phẩm mới. Nhật báo thống kê đưa ra khái quát chung về toàn bộ thông tin mới có của Thống kê Canada. Nhật báo được phát hành vào 8 giờ 30 sáng theo giờ Tây Âu trong ngày làm việc. Riêng thông tin về Điều tra lực lượng lao động và Chỉ số giá tiêu dùng phát hành vào 7 giờ sáng. Nhật báo Thống kê được xuất bản từ năm 1932, và được phổ biến công khai trên trang Web từ tháng 6/1995 tại địa chỉ www.statcan.ca. Việc phát hành Nhật báo thống kê không chỉ nhằm vào đối tượng là các nhà báo, các chuyên gia trong lĩnh vực cụ thể, mà còn tập trung vào các nhà báo đưa tin tức chung, những người chưa được đào tạo chuyên sâu đầy đủ về phân tích thông tin thô. Mục đích của Nhật báo thống kê là đạt được độ tin cậy, chính xác và có tác dụng nâng cao kiến thức qua kênh thông tin.

Một số nhà báo sẽ quan tâm đặc biệt đến việc đảm bảo số liệu mà họ sử dụng phù hợp với chủ đề đưa ra, khái niệm và phương pháp tính để có số liệu phù hợp cho mục đích sử dụng của họ. Nhưng đa số nhà báo Canada không phải là chuyên gia thống

kê hoặc chuyên gia kinh tế. Ngoài ra, các nhà báo thường không có nhiều thời gian để nghiên cứu và viết các vấn đề của họ. Vì vậy, vấn đề quan trọng là đảm bảo đầy đủ tài liệu đã dự tính trước cho các nhà báo viết càng rõ ràng, chính xác càng tốt, và có thể hiểu được một cách dễ dàng.

Cần nhớ rằng phương tiện thông tin và công chúng quan tâm không chỉ về số liệu, mà họ quan tâm nhiều hơn đến đời sống. Thông tin theo chủ đề như thu nhập của chính phủ từ hoạt động cờ bạc hoặc về tình hình sức khoẻ của trẻ mới sinh có tiếng vang đối với phương tiện thông tin vì nhiều người dân có liên quan đến các loại thông tin này. Phương tiện điện tử như đài phát thanh và vô tuyến truyền hình nhiệt tình đưa tin mới nhất dưới góc độ quan tâm đặc biệt của con người. Cơ quan Thống kê Canada sử dụng những biện pháp đặc biệt để cảnh báo các đài phát thanh và vô tuyến truyền hình với những thông tin như vậy.

Ngoài Nhật báo thống kê, Thống kê Canada cung cấp một số các dịch vụ khác cho các nhà báo: đường dây nóng; chương trình liên lạc; danh sách các thông tin sắp công bố. Thống kê Canada đã lập danh sách những người phát ngôn, được giao nhiệm vụ nói về các chủ đề khác nhau, có thể tiếp làm việc với các nhà báo. Kết quả tích cực hơn, thậm chí là nhiệt tình hơn, rõ ràng hơn việc đón nhận từ các nhà báo, những người có thể liên lạc trực tiếp với các chuyên gia phân tích. Một sự trợ giúp quan trọng khác cho nhà báo, cũng như khách hàng của các tổ chức là chương trình hàng năm về thời điểm công bố các chỉ tiêu kinh tế chọn lọc, chương trình này được lập trước 12 tháng. Việc làm này cho phép các nhà báo và khách hàng khác lên kế hoạch thu thập thông tin và có thông báo trước về

thông tin thống kê công bố trong thời gian tới.

Tuy nhiên, không thể luôn có khả năng viết tin tức thống kê mà không sử dụng các khái niệm, thuật ngữ chính xác, và nhiều khái niệm, thuật ngữ có thể có thể rất khó hiểu. Ngoài ra, khi viết các thông cáo quá ngắn đôi khi cũng bỏ qua một số thông tin ngữ cảnh quan trọng, dẫn đến việc giải thích sai về thông điệp muốn chuyển tải. Ước lượng sẽ đưa bao nhiêu thông tin ngữ cảnh vào thông cáo là vấn đề khó cần phải phán đoán, tìm hiểu về nội dung chủ đề và nắm được những yêu cầu về kênh truyền thông. Vấn đề mà các chuyên gia thống kê đề nghị các nhà báo đưa tin chung cần tôn trọng là tránh đưa quá nhiều thông tin, nếu đưa quá nhiều thông tin sẽ làm mờ nhạt những điểm có ý nghĩa quan trọng nhất. Ở Cơ quan Thống kê Canada, điều kiện bắt buộc là tất cả người phát ngôn những chủ đề quan trọng phải được đào tạo về truyền thông. Theo đó, người phát ngôn được khuyến khích chuẩn bị các kế hoạch phỏng vấn, tập trung vào ba hoặc bốn thông điệp chủ yếu về xác định đối tượng truyền thông. Việc làm này không những làm giảm bớt khả năng đưa quá nhiều thông tin mà còn đảm bảo cho người phát ngôn đưa ra những thông điệp thống nhất từ cuộc phỏng vấn này đến các cuộc phỏng vấn khác. Cơ quan thống kê Canada sử dụng một phương pháp khác để làm cầu nối về sự “chênh lệch” giữa các nhà thống kê và các nhà báo là thuê các cán bộ có quan hệ với phương tiện truyền thông đã làm việc trong ngành. Họ là những người biết nhu cầu của các nhà báo, và nói từ ngữ của họ.

Phần theo hướng khách hàng hiện nay là đánh giá mức độ theo nhu cầu nào của một nhóm khách hàng cụ thể để đáp ứng.

Trong nghiên cứu các nhà báo và phương tiện truyền thông, việc đo lường mức độ thành công gồm hai khía cạnh:

- Phương tiện truyền thông sử dụng thông tin trong thông cáo báo chí của tổ chức tới mức độ nào.
- Các bài báo giải thích thông tin cụ thể trong những thông cáo báo chí chính xác tới mức độ nào.

Trước đây, thống kê Canada duy trì dịch vụ cắt tin từ các kênh điện tử rộng rãi, đó là liệt kê tất cả các khoản mục tin tức bất kỳ trong ngày nào có thông tin hoặc trích dẫn thông tin từ Thống kê Canada. Dịch vụ này cho phép tổ chức xác định phạm vi bao quát của phương tiện truyền thông đã chọn thông tin từ một thông báo cụ thể trong tờ Nhật báo thống kê như thế nào.

Trường hợp các nhà báo giải thích sai về số liệu, hoặc đơn giản là lấy thông tin sai, chính sách của Cơ quan Thống kê Canada yêu cầu sửa sai. Theo trách nhiệm trả lời của hãng thông tấn đối với chương trình truyền thông, Thống kê Canada qui định một số nguyên tắc sửa sai. Một cuộc nói chuyện điện thoại với các nhà báo thường dễ hiểu trong hoàn cảnh tương đối thẳng thắn. Khi cần có yêu cầu một vài giải thích, thì các chuyên gia phân tích theo chủ đề phải chuẩn bị thư theo quy định gửi Tổng biên tập có sự trợ giúp của người viết thuộc đơn vị truyền thông của hãng thông tấn. Hãng thông tấn sẽ phải chuyển fax những bức thư này phương tiện truyền thông thông bài báo cáo lỗi trong vòng hai ngày. Một phân tích nhỏ của năm trước cho biết có khoảng 50% những bức thư đó đã được công bố, với thời gian đợi trung bình khoảng 9 ngày. Rõ ràng rằng nguyên tắc này thực hiện tốt nhất với các phương tiện in ấn; nhờ vậy đến

nguồn phương tiện thông tin điện tử bị hạn chế hơn nhiều.

3. Vấn đề tương lai

Internet đã trở thành công cụ quan trọng không những tạo khả năng tiếp cận dễ dàng với các thông tin thống kê do Cơ quan Thống kê xuất bản, mà còn tăng cường nhận thức về thống kê trong dân số nói chung.

Từ năm 1995, Nhật báo thống kê Canada được phát hành riêng qua Internet. Ngày nay, hầu hết các nhà báo truy cập Nhật báo thống kê điện tử, mặc dù các bản in vẫn được phân phát hàng ngày đến Phòng báo của Nghị viện. Tuy nhiên, Nhật báo thống kê cũng tiếp cận với nhiều khách hàng khác, những người muốn có thông tin trực tiếp từ Thống kê Canada. Đó là dấu hiệu về thời gian là các web site của một số kênh truyền thông đã có thêm kết nối trực tiếp với các vấn đề tin tức trực tuyến để công bố Nhật báo Thống kê. Vì vậy, tương lai có thể thấy được sự mở rộng của Nhật báo thống kê từ mục đích ban đầu của nó là công cụ thông tin cho các nhà báo đến công cụ thông tin cho công chúng.

Vì có nhiều nhà báo sử dụng Nhật báo Thống kê điện tử hơn, nên Thống kê Canada sử dụng lợi thế do tiềm năng do Internet mang lại. Trang Web thống kê đã bắt đầu cung cấp đầy đủ thông tin (siêu thông tin) về tất cả các cuộc điều tra và các sản phẩm thông tin của các cuộc điều tra. Thông tin đầy đủ được kết nối với từng bản tin đã công bố trong Nhật báo Thống kê. Hệ thống thông tin này cho phép các nhà báo và những người sử dụng khác theo phương

pháp siêu liên kết, tiếp cận thông tin cơ sở đối với các chương trình điều tra cụ thể, khái niệm và phương pháp luận, chất lượng số liệu, v.v... Trong khi đó, không chắc rằng mọi nhà báo đều đọc siêu thông tin, nhưng ít nhất là nó sẵn có cho những ai quan tâm sử dụng. Đồng thời, siêu thông tin cung cấp điểm tham khảo chung khi trả lời yêu cầu của nhà báo về chi tiết của một công bố và phương pháp luận cơ bản.

Không ngừng cố gắng với kênh thông tin nhằm tăng năng suất, áp lực đối với các nhà báo tăng lên với yêu cầu phổ biến thông tin nhanh hơn, nhiều hơn. Tình trạng này vừa là cơ hội và vừa là vấn đề khó giải quyết. Vấn đề khó giải quyết ở chỗ các nhà báo thậm chí sẽ có ít thời gian hơn để hiểu được giải thích thống kê của các thông cáo báo chí và nhìn nhận đúng "vấn đề". Cơ hội là sử dụng các kỹ thuật, như ngôn ngữ báo chí, để hoàn thiện tin tức, và sau đó là nâng cao khả năng của kênh truyền thông để dễ thông tin tốt hơn cho công chúng. Tuy nhiên, vấn đề này đòi hỏi Cơ quan thống kê Canada suy nghĩ giống như các nhà báo, và phải giảm xu hướng thông báo quá nặng với quá nhiều chi tiết. Đây là tác động mà Internet đã kết lại. Internet cho phép truy cập mọi thông tin không liên quan đến đánh giá chi tiết. Bí quyết là để siêu kết nối từ một chức năng thông tin sang chức năng thông tin khác, tăng dần chiều sâu của thông tin theo độ giả, chuyển theo thứ bậc kết nối. Tiềm năng đầy đủ của xuất bản điện tử chưa đạt được ■

NTH (giới thiệu)

Nguồn: Statistics for Journalists
W.Martin Podehl, Thống kê Canada.